

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ**

ΣΕΙΡΑ: ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΡΕΥΝΕΣ

*Συμβούλια Παιδείας και Εκπαιδευτικά Όργανα
Κοινωνικής Συμμετοχής στην Ευρώπη:
Πρακτικές και Προοπτικές*

Επιμέλεια: Ιωάννης Πανάρετος

Αθήνα
Νοέμβριος 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Πρόλογος**
1. Εισαγωγή
 2. Ορισμός και Χαρακτηριστικά των Συμβουλιών Παιδείας
 3. Συνοπτική Περιγραφή των Ευρωπαϊκών Συμβουλιών Παιδείας
 - Αυστρία
 - Βέλγιο
 - Γαλλία
 - Γερμανία
 - Δανία
 - Ελλάδα
 - Ιρλανδία
 - Ισλανδία
 - Ισπανία
 - Ιταλία
 - Λιχτενστάιν
 - Λουξεμβούργο
 - Μεγάλη Βρετανία
 - Νορβηγία
 - Ολλανδία
 - Πορτογαλία
 - Σουηδία
 - Φινλανδία
 4. Συγκριτική Ανάλυση των Στοιχείων
 - Η θέση των συμβουλιών στη διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος
 - Το είδος και το εύρος των αρμοδιοτήτων
 - Η αντιπροσωπευτικότητα
 - Η σχέση με την εκπαιδευτική ηγεσία – Ο βαθμός ανεξαρτησίας
 - Η σχέση των συμβουλιών παιδείας με άλλα όργανα
 - Η δυνατότητα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων
 5. Η Περίπτωση της Ελλάδας

6. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συμβουλίων Παιδείας
Εισαγωγή
Συμβούλια Παιδείας και Εκπαιδευτική Συνεργασία
Διακήρυξη των εκπροσώπων των Εθνικών
Συμβουλίων Παιδείας, Tomar, Πορτογαλία, 24 Μαΐου
1997
Education Councils and Educational Partnership
Statement
Καταστατικό του Δικτύου των Εθνικών Συμβουλίων
Παιδείας
European Conference of National Councils of
Education: Statutes
Βιβλιογραφία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Νόμος υπ' αριθμ. 2327
Προεδρικό Διάταγμα 326/96
Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Β1/3/96

Πρόλογος

Τόσο η κυβέρνηση όσο και όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης έχουν επανειλημμένα τονίσει την ανάγκη λειτουργίας Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας.

Ο Υπουργός Παιδείας κ. Π. Ευθυμίου, μετά τη ανάληψη των καθηκόντων του, δήλωσε ότι θα ενεργοποιήσει το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας προκειμένου σε αυτό να διεξάγεται ο εθνικός διάλογος για την Παιδεία. Τη θέση αυτή επανέλαβε στη Βουλή ενώ σε συνέντευξή του, αναφερόμενος στο θέμα της αξιολόγησης των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας, γνωστοποίησε ότι αυτή θα διεξάγεται στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας. (Σημειώνεται ότι τέτοια ρύθμιση υπήρχε στον καταργηθέντα από τον προηγούμενο Υπουργό Ν. 2327/95 για το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας).

Με αφετηρία τη σύγκλιση των απόψεων για επαναλειτουργία του ΕΣΥΠ, θεωρήθηκε σκόπιμο να καταγραφούν οι τάσεις και οι πρακτικές που υφίστανται στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το θέμα αυτό και να διατυπωθούν ορισμένες σκέψεις, που ενδεχομένως θα ήταν χρήσιμες, όσο, αφορά τη δομή και λειτουργία του Συμβουλίου, προκειμένου αυτό να αποτελεί ένα χρήσιμο όργανο που να επιτρέπει και στην κοινωνία να διατυπώνει τις απόψεις της και στον Υπουργό να αξιοποιεί τις απόψεις αυτές.

Από το κείμενο που ακολουθεί προκύπτουν μια σειρά από χρήσιμες διαπιστώσεις και προτάσεις. Κατ' αρχήν θα πρέπει να διευκρινισθεί ποιός είναι ο κύριος σκοπός ύπαρξης ενός Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας. Σύμφωνα με τα διεθνώς ισχύοντα, κύριος ρόλος ενός Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας είναι η συμμετοχή των κοινωνικών φορέων που ενδιαφέρονται για τα τεκταινόμενα στον χώρο της Παιδείας και επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από τις εξελίξεις στο χώρο αυτό. Γι' αυτό, η άποψη που είχε διατυπωθεί παλαιότερα στην χώρα μας, ότι σε ένα τέτοιο Συμβούλιο δεν χρειάζεται να συμμετέχουν κοινωνικοί φορείς, π.χ. η Γ.Σ.Ε.Ε ή το Τεχνικό Επιμελητήριο ή η Εκκλησία, δεν είναι σε συμφωνία με την ουσία ύπαρξης ενός Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας. Για το λόγο αυτό άλλωστε και στις περισσότερες χώρες όπου λειτουργεί Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, το όργανο αυτό είναι πολυπληθές. Εξίσου λανθασμένη είναι η άποψη συγκρότησης του ΕΣΥΠ με εξειδικευμένους επιστήμονες.

Το δεύτερο σημείο το οποίο θα πρέπει να γίνει σαφές είναι η λογική του διαλόγου και ειδικά τί δεν σημαίνει διάλογος. Διάλογος δεν σημαίνει μια ατέρμονα παρουσίαση θέσεων και εκφορά μονολόγων.

Διάλογος σε ένα τέτοιο όργανο νοείται η τεκμηριωμένη παρουσίαση θέσεων των φορέων που συμμετέχουν και η ανταλλαγή απόψεων πάνω στις θέσεις αυτές, ώστε να διευκρινίζονται οι λόγοι που οδηγούν στις θέσεις των φορέων αλλά και να υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας συναντίληψης για τα θέματα που συζητούνται. Ως εκ τούτου, δεν είναι απαραίτητη η συναίνεση ή η λήψη απόφασης σε ένα τέτοιο όργανο. Είναι όμως χρήσιμη, τόσο για την πολιτεία όσο και για την κοινωνία ευρύτερα, η κατανόηση των θέσεων και των επιχειρημάτων που θα έχουν εκτεθεί στο Συμβούλιο.

Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η ανταλλαγή απόψεων και ο διάλογος μπορεί να γίνεται από τον Υπουργό ή την πολιτική ηγεσία άμεσα με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Αυτό μπορεί να γίνεται βεβαίως είναι όμως, κάτι διαφορετικό. Ο διάλογος του Υπουργού με τους φορείς σημαίνει αυτόματα διαπραγμάτευση. Διάλογος στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας σημαίνει τεκμηριωμένη παρουσίαση θέσεων και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ φορέων που ενδεχομένως, σε πολλές περιπτώσεις, έχουν αντίθετες απόψεις ή και αντίθετα συμφέροντα (π.χ. Τεχνικό Επιμελητήριο και ΤΕΙ στην παρούσα συγκυρία). Ο διάλογος σε ένα τέτοιο όργανο όχι μόνο θα επιτρέψει την παρουσίαση των απόψεων τεκμηριωμένα αλλά θα αναγκάσει και τους άμεσα ενδιαφερόμενους να υποστούν την *βάσανο* του διαλόγου και της τεκμηρίωσης για την υποστήριξη των θέσεων τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αντιληφθεί τη σημασία της εκπαίδευσης στις χώρες-μέλη αλλά και την ανάγκη συμμετοχής στα τεκταινόμενα της εκπαίδευσης όλων των κοινωνικών φορέων που επηρεάζονται από ή επηρεάζουν τα εκπαιδευτικά πράγματα και επομένως τον συγκροτημένο κοινωνικό διάλογο. Επίσης, η σύνοδος των Υπουργών Παιδείας το 1995 είχε αναγνωρίσει την ανάγκη της κοινωνικής συμμετοχής στην εκπαίδευση. Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε εδώ και τρία χρόνια μια προσπάθεια για την δημιουργία Δικτύου Εθνικών Συμβουλίων Παιδείας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται ότι, όπως έχει προκύψει από σχετική έρευνα που έκαναν τα Εθνικά Συμβούλια Παιδείας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το μισό του πληθυσμού των χωρών αυτών έχει άμεση ή έμμεση εμπλοκή στα εκπαιδευτικά θέματα. Μετά από αρκετές συζητήσεις και συναντήσεις, η προσπάθεια αυτή ολοκληρώθηκε με επιτυχία προ έτους, όταν υιοθετήθηκε και το καταστατικό αυτού του δικτύου και εξελέγη το πρώτο προσωρινό τριμελές διοικητικό συμβούλιό του (με Πρόεδρο τον Πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας της Πορτογαλίας και Αντιπρόεδρο τον υπογράφωντα). Τα βασικά συμπεράσματα στα οποία οδήγησαν οι προβληματισμοί για τη δημιουργία του δικτύου και οι

επιστημονικές έρευνες που προηγήθηκαν της συγκρότησης του δικτύου κατέληξαν σε ορισμένες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα συμβούλια αυτά προκειμένου να εξυπηρετούν τον σκοπό τους. Οι κυριότερες αρχές είναι οι εξής:

- i. Απαραίτητη προϋπόθεση για να εκπληρώνει το ρόλο του ένα Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας είναι η λειτουργική ανεξαρτησία. Θα πρέπει να έχει τον δικό του προϋπολογισμό και τη δυνατότητα να επιλέγει το ίδιο το προσωπικό του. Μόνο έτσι μπορεί να είναι αξιόπιστο, τόσο για την κοινωνία όσο και για τους συμμετέχοντες σε αυτό.
- ii. Το Συμβούλιο θα πρέπει να έχει την ευχέρεια να επιλαμβάνεται θεμάτων που το ίδιο θεωρεί σημαντικά. Δεν πρέπει, δηλαδή, να περιορίζεται ο ρόλος του σε θέματα που ανατίθενται σε αυτό από το Υπουργείο Παιδείας. (Στην Πορτογαλία, μάλιστα, το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας υπάγεται απ' ευθείας στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και όχι στον Υπουργό Παιδείας ενώ ερωτήματα σε αυτό θέτει η Βουλή). Η προϋπόθεση αυτή είναι απαραίτητη προκειμένου το όργανο αυτό να είναι αξιόπιστο. Η πολιτεία δεν χρειάζεται ένα ακόμα "υπάλληλο" όργανο. Τέτοια όργανα υπάρχουν ήδη αρκετά. Όπως προέκυψε από την προαναφερθείσα έρευνα, τη στιγμή αυτή λειτουργούν 60 περίπου ανεξάρτητα συμβούλια στην Ευρώπη. Όπως παρατήρησε ο καθηγητής Wielemans, υπεύθυνος της έρευνας, *"Συμβούλια τα οποία δεν έχουν την ευχέρεια να παίρνουν πρωτοβουλίες και ελευθερία στην λειτουργία τους δεν είναι αποτελεσματικά αλλά απλώς χρησιμοποιούνται για να εφαρμόζεται η πολιτική που ο Υπουργός έχει ήδη αποφασίσει"*.
- iii. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου θα πρέπει να τυγχάνει της ευρύτερης δυνατής αποδοχής, ή τουλάχιστον, ανοχής. Γι' αυτό θα πρέπει η τοποθέτησή του να γίνεται με επικύρωση από την αρμόδια επιτροπή της Βουλής, ενδεχομένως και με αυξημένη πλειοψηφία. Μια άλλη πρακτική που εφαρμόζεται σε ορισμένες χώρες και ίσως αξίζει τον κόπο να εξετασθεί είναι ο Πρόεδρος του Συμβουλίου να επιλέγεται και να αναφέρεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (και όχι στον Υπουργό Παιδείας).
- iv. Τα μέλη του Συμβουλίου θα πρέπει να υποδεικνύονται από τους φορείς και όχι να επιλέγονται από τον Υπουργό.
Ο Υπουργός Παιδείας, έστω και αν το Συμβούλιο είναι ανεξάρτητο και όχι "υπάλληλο" όργανό του, θα πρέπει να το θεωρεί σύμμαχό του και όχι ανταγωνιστή του. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι, σε τελευταία ανάλυση, αυτός και η Κυβέρνηση αποτελούν την έκφραση της λαϊκής πλειοψηφίας. Ένα τέτοιο Συμβούλιο, όμως, μπορεί να τον βοηθήσει με

τον ειλικρινή, ανεξάρτητο και τεκμηριωμένο διάλογο που θα διεξάγεται σε αυτό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εμπειρία του προηγούμενου Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας της Ελλάδας: Όταν, μέσα στην κορύφωση της κρίσης πέρυσι και παρά τις αντιδράσεις, συνήλθε η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, στην πρώτη και μοναδική συνεδρίασή της, κατέστη δυνατόν να υπάρξει σύγκλιση απόψεων και τελικά ομόφωνη απόφαση για τις βασικές αλλαγές που απαιτούνταν στο εκπαιδευτικό σύστημα. Σήμερα, οι προτάσεις αυτές έχουν πλήρως υιοθετηθεί και, μάλιστα, έχουν ξεπερασθεί κατά πολύ. Αναρωτιέται κανείς πόσες κινητοποιήσεις και πόση ένταση θα είχαν αποφευχθεί αν το ΕΣΥΠ λειτουργούσε κανονικά και ομαλά.

Στις σελίδες που ακολουθούν παρατίθενται οι πρακτικές που ακολουθούνται στο θέμα αυτό στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καταγράφονται οι στόχοι, οι προοπτικές και το καταστατικό του πρόσφατα ιδρυθέντος Δικτύου Εθνικών Συμβουλίων Παιδείας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για τη συγγραφή της μελέτης συνεργάστηκαν ο υπογράφων (που διετέλεσε Πρόεδρος του ΕΣΥΠ όσο χρόνο αυτό λειτούργησε) και η Δρ. Εκπαιδευτικός κα Αιμ. Μπάνου (που διετέλεσε γραμματέας του ΕΣΥΠ).

Ελπίζεται ότι η εργασία αυτή θα αποτελέσει ένα χρήσιμο σημείο αναφοράς και θα συνεισφέρει εποικοδομητικά στο διάλογο για το νέο πλαίσιο λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας.

Ιωάννης Πανάρετος
Οκτώβριος 2000